

STATUT ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWEJ

Ewa Oźga

Autorka jest absolwentką filologii angielskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy, sprawności językowe i translatorskie doskonaliła w Stanach Zjednoczonych, współpracownik Wydawnictwa TEPIS, tłumacz tekstów technicznych, handlowych, prawniczych i sądowych.

Tematem opracowania jest analiza typowej struktury, terminologii i frazeologii anglojęzycznych tekstów statutów organizacji międzynarodowych w podstawowym zakresie, na jaki pozwala ograniczona objętość tej pracy.

Z pełną świadomością wybrano dokumenty stworzone przez najbardziej doświadczone i poważane organizacje na świecie z przekonaniem, że w procesie ich tworzenia stosowano powszechną wśród szanujących się organizacji międzynarodowych zasadę wykorzystywania rodowitych znawców języka, a nie osób, które – nie będąc nimi – dopuściłyby się rażących uchybień przeciwko czy to samej konwencji języka, czy też przeciwko tradycji przyjętej w tym zakresie przez te organizacje.

Intencją opracowania jest więc wskazanie na wybrane teksty jako na klasyczne przykłady poprawnej terminologii i frazeologii, zasługujące na wykorzystanie przez tłumaczy przy przekładzie podobnych tekstów na język angielski oraz zaproponowanie ekwiwalentów polskich stosowanych przy tłumaczeniu tych dokumentów.

Poza wspomnianymi wyżej tekstami anglojęzycznymi wykorzystano też dostępne przekłady różnych statutów organizacji międzynarodowych na język polski, wymienione w bibliografii.

Należy jednak wyjaśnić, że omawiane organizacje międzynarodowe nie obejmują organizacji gospodarczych, takich jak korporacje, spółki, banki i inne im podobne instytucje handlowe, których statuty wymagałyby odrębnego omówienia. Tematem naszych rozważań są organizacje, które w tradycji polskiego języka prawnego są określane mianem stowarzyszeń.

Prawo polskie również w tym zakresie jest oparte na tradycjach europejskich, można więc przyjąć, że określona przez nie definicja statutu stowarzyszenia zawiera wszystkie podstawowe elementy, jakie wchodzi w skład statutu organizacji międzynarodowej.

Według obecnie obowiązującego prawa o stowarzyszeniach (Dz.U. z 1989 r. nr 20 poz. 104 i z 1990 r. nr 14 poz. 86) statut stowarzyszenia powinien określać jego nazwę, teren działalności i siedzibę, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, prawa i obowiązki członków, władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu i kompetencji, sposób reprezentowania stowarzyszenia, zaciągania zobowiązań majątkowych, warunki ważności jego uchwał, a także sposób ustanawiania składek członkowskich i zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązywania się stowarzyszenia.

Polskiemu prawu o stowarzyszeniach są podporządkowane również organizacje międzynarodowe, które zostały założone na obszarze Polski, jak ma to miejsce na przykład w przypadku znanej tłumaczom Międzynarodowej Organizacji Unifikacji Neologizmów Terminologicznych. Zaczniemy więc od nazwy dokumentu. Jak już z samego zestawienia źródeł wynika na określenie statutu organizacji międzynarodowej najczęściej stosuje się termin "statute" lub "statutes", chociaż pojawiają się tu również takie terminy jak 'constitution', 'bye-laws', 'rules', 'rules of procedure'.

Statut Międzynarodowej Organizacji Soroptymistycznej to "constitution". W tym kontekście termin "bye-laws" jest regulacją niższej rangi i znaczy "regulamin". Zazwyczaj określa on funkcje poszczególnych organów lub oddziałów danej organizacji.

Jest to zresztą zgodne z ogólną definicją terminu "by(e)-law(s)" w anglojęzycznych słownikach prawniczych, z których wynika, że termin ten odnosi się do przepisów wydawanych na mocy delegacji w przepisach wyższej rangi.

Funkcję podobną do "bye-law(s)" pełnią terminy "rules" i "rules of procedure", używane na określenie dokumentów stanowiących o strukturze organizacyjnej i funkcji poszczególnych ciał danej organizacji. Ich ekwiwalentem w przekładzie polskim byłby więc znów "regulamin".

Przechodząc do omówienia w sposób bardziej szczegółowy terminów i zwrotów związanych tematycznie ze statutem, należałoby przyjąć zasadę, iż punktem wyjścia jest tekst oryginalny, tj. tekst w języku angielskim.

Ilustrując zasadę maksymalnego pokrywania się zakresów znaczeniowych, można przytoczyć na wstępie dwa terminy spełniające te wymagania, mianowicie: "name" to nazwa organizacji, a "to establish an organization" to "zakładać organizację".

Trudności pojawiają się jednak już w momencie określania siedziby stowarzyszenia, jeśli trzeba rozróżnić między "headquarters", "office" i "seat". Chociaż wszystkie te terminy mają znaczenie zbliżone do polskiego terminu "siedziba", to w jednym tekście można byłoby "headquarters" oddać jako "siedziba główna", "office" jako "biuro zarządu", a "seat" jako "siedziba".

Na określenie terenu działalności stowarzyszenia używane są dwa terminy "area of activity" oraz "territory of activity".

Cele statutowej działalności organizacji międzynarodowej są nazywane czterema terminami: "purpose", "aim", "objective" i "object". Terminy te różnią się zastosowaniem frazeologicznym, bowiem realizować cel, to w zależności od wyboru "to attain an objective", "to pursue an aim", a działać w celu – "to act for the purpose of".

Członkowie międzynarodowej organizacji mogą być mianowani – "nominated", powoływani – "appointed" i wybierani – "elected". Występujące w omawianych statutach kategorie członkostwa zależą od różnych czynników, np. zasług: "honorary member" – członek honorowy", wieku członka: "senior member" – członek senior, "founding member" lub "original member" – to członek założyciel, zaś "associate member" – to członek stowarzyszony, a "supporting member" – to członek wspierający. Poza tym, "full member" to członek zwyczajny, a "affiliate member" – członek afiliowany.

Członek może zrezygnować z członkostwa w stowarzyszeniu – "to resign from membership" lub wystąpić z organizacji – "to withdraw from an organization". W przypadku niewywiązywania się z obowiązków, członkostwo w organizacji może zostać zawieszono – "suspension of membership".

Władze stowarzyszenia dzielą się w zależności od swojej pozycji w hierarchii całej organizacji. W analizowanych statutach dokonany został podział na 'principal organs' (organy główne) takie jak np. General Assembly (Zgromadzenie Ogólne), Security Council (Rada Bezpieczeństwa), Economic and Social Council (Rada Społeczno-Gospodarcza), Trusteeship Council (Rada Powiernicza), International Court of Justice (Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości) i Secretariat (Sekretariat).

Najwyższą władzą stowarzyszenia lub organizacji międzynarodowej jest "General Assembly" czyli walne zgromadzenie lub "Board" czyli zarząd lub rada naczelna. Oczywiście "General Assembly of the United Nations" ma swój oficjalnie przyjęty odpowiednik polski, który brzmi: "Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych".

Na czele najwyższego organu organizacji może stać zarówno "President" – tj. prezes (konwencja polskiego języka dyplomatycznego i politycznego zastrzega termin "prezydent" dla głowy państwa),

lub "Chairman" tj. przewodniczący, "Secretary General" to sekretarz generalny, a "Executive Secretary" to sekretarz wykonawczy.

W skład stowarzyszenia wchodzi jeszcze różnego rodzaju komisje oraz komitety, takie jak np. "Advisory Board" czyli Komitet Doradczy, "Executive Committee" – czyli Komitet Wykonawczy.

Władze stowarzyszenia są wybierane w głosowaniu tajnym czyli "ballot", chociaż często spotyka się tautologiczne określenie "secret ballot", gdzie przymiotnik "secret", chociaż nie jest niezbędny, jest świadomie dodawany, aby, sposób głosowania nie budził najmniejszych wątpliwości.

"Sekretarz generalny zajmuje się sporządzeniem listy kandydatów (compilation of a list of candidates) na stanowisko prezesa lub i przewodniczącego, wiceprezesa lub zastępcy i przewodniczącego, członków zarządu, komisji, itp. Taka sama procedura obowiązuje nie tylko po upływie kadencji (expiration of the term of office), ale także w przypadku wyboru na wakujące stanowisko.

Podjęcie decyzji (making decisions) oraz głosowanie nad sprawami stowarzyszenia odbywa się podczas "sessions" czyli sesji lub posiedzeń – oraz jak ma to miejsce w przypadku Soroptimist International – "Conventions" czyli zgromadzeń lub zjazdów. Sesje z kolei mogą być plenarne – "plenary sessions", nadzwyczajne – "special sessions" lub "extraordinary sessions", i zwyczajne – "ordinary session" lub "regular sessions" odbywające się z określoną częstotliwością raz lub dwa razy do roku.

Zarówno sesje zwyczajne jak i nadzwyczajne odbywają się według ściśle określonego porządku obrad – "agenda", który jest przygotowywany przez sekretarza generalnego ("to draw up an agenda"). Po włączeniu pozycji dodatkowych ("inclusion of supplementary items"), następuje przyjęcie porządku obrad ("adoption of the agenda"). Podczas sesji poszczególne punkty (items) porządku obrad mogą ulec zmianie poprzez "adding" (dodanie), "deleting" (skreślenie), "deferring" (odroczenie) lub "amending" (wprowadzenie zmian).

Dla organizacji międzynarodowej istotną sprawą jest określenie języka oficjalnego lub urzędowego ("official language") albo języka roboczego ("Working language").

Decyzje jakie zapadają podczas sesji są podejmowane w drodze głosowania – "voting" i zapadają większością głosów "by majority of votes". Przedmiotem głosowania jest "motion" czyli wniosek, który należy uprzednio zgłosić ("to propose a motion"). Wniosek można odrzucić ("to reject a motion") albo przyjąć ("to adopt a motion").

Sprawy finansowe należą do kompetencji skarbnika ("Treasurer"), który przygotowuje roczne sprawozdania finansowe ("yearly financial statements") i prowizorium budżetowe ("provisional budget"), zajmuje się zbieraniem składek członkowskich ("to collect membership fees") i wpisowego ("admittance fees").

Wszelkie zmiany ("amendments") dokonywane w statucie są również przedmiotem obrad i wchodzi w życie większością głosów, czyli "by majority of votes" lub większością dwóch trzecich – "affirmative votes of two thirds".

Organizacja może się rozwiązać ("to dissolve") na skutek zawieszenia działalności ("to cease to function") lub naruszenie przepisów statutu (to contravene the regulations). Decyzje o rozwiązaniu się są podejmowane podczas nadzwyczajnego walnego zgromadzenia czyli "extraordinary general meeting".

Opracowanie niniejsze nie rości sobie bynajmniej pretensji do wyczerpującego omówienia terminologii statutu organizacji międzynarodowej, ale dobrze się stanie, jeśli otworzy dyskusję na ten temat.

Bibliografia

1. A Concise Dictionary of Law, 1990, Oxford University Press
2. Constitution and Bye-Laws of the Soroptimist International of Europe, as amended in 1992
3. Curzon L. B., 1991, Dictionary of Law, Pitman
4. Kierzkowska D., 1991, Kodeks tłumacza sądowego", Warszawa: TEPIS
5. Statute and Rules of Procedure of the International Civil Service Commission
6. Statute of the International Court of Justice
7. Statute of the International Law Commission
8. United Nations' statutes and Rules